

Nieuwe subsidieregeling voor podia

Samenvattend verslag van vijf focusgroep-bijeenkomsten

Data: 10, 17, 19, 24, 26 november 2021

Hosts: Viktorien van Hulst (directeur/bestuurder) en Jan Sprengers (secretaris podia en festivals) van Fonds Podiumkunsten

Aanwezigen: vertegenwoordigers van in totaal 46 podia in heel Nederland, verdeeld over vijf landsdelen: Noord, Oost, West, Zuid en Midden-Nederland.

Doel bijeenkomst

Het Fonds werkt aan een nieuwe subsidieregeling voor podia die een aantal van de huidige programmeringsregelingen gaat vervangen. De regeling gaat in op 1 januari 2023 en het aanvraagloket opent medio 2022.

Tijdens focusgroep-bijeenkomsten in het land presenteerde het Fonds de contouren van de nieuwe regeling aan een geselecteerde groep podia.

Door met elkaar in gesprek te gaan en ideeën uit te wisselen, wilde het Fonds informatie en inzichten ophalen. Met deze input hoopt het Fonds de regeling, binnen de mogelijkheden, zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de werkpraktijk.

Vertegenwoordiging van podia

Het Fonds heeft voor de focusgroepen podia uitgenodigd die samen een goede afspiegeling vormen van de verschillende soorten podia en programmeringspraktijken die het Fonds ondersteunt. Per landsdeel waren uitgenodigd: grote schouwburgen en concertzalen, grote en kleine poppodia, vlakke vloeren en middenzalen. Het ging om podia die in het verleden hebben aangevraagd bij de verschillende subsidieregelingen die vanaf 2023 worden samengevoegd.

Samenvattend verslag

Tijdens de vijf bijeenkomsten – waarvan er twee live plaatsvonden en drie online, wegens aangescherpte coronamaatregelen - kwamen in totaal 48 vertegenwoordigers van 46 podia bijeen, om van gedachten te wisselen over de huidige en toekomstige subsidieregelingen. De bijeenkomsten startten met een voorstelrondje, waarin elke deelnemer kort de belangrijkste uitdaging binnen zijn of haar podium schetste. Hieruit kwamen, naast een enorme veerkracht en positiviteit, ook zorgen naar voren. Zowel op de korte als lange termijn zorgt COVID voor hoofdbrekers: hoe winnen we het publiek terug, hoe houden we ruimte voor jonge makers, hoe brengen we meer verdieping, hoe versterken we het cultuurklimaat in de regio? Maar ook: hoe gaan we om met een tekort aan technici, wat betekent het wegvallen van de clubs en de nachtcultuur voor de positie van de diverse podia? In algemene zin is er de wens om meer jong publiek en mensen uit de directe omgeving aan te trekken.

COVID heeft ook de werking van de huidige subsidieregelingen van het Fonds beïnvloed. Er lag al langer het voornemen om een nieuwe regeling voor podia in te richten. De hoofdlijnen staan nog overeind, maar de omstandigheden brengen nieuwe vragen aan het Fonds met zich mee. *‘Waar willen we naartoe? Welke beweging moeten we maken? Daarover vragen we jullie om mee te denken,’* aldus Viktorien van Hulst, tijdens de eerste focusgroep in Leeuwarden.

Inleiding

Jan Sprengers schetste tijdens de bijeenkomsten de huidige positie van het Fonds en de bestaande subsidieregelingen voor podia. Vervolgens introduceerde hij de contouren en wensen voor één nieuwe regeling, waarin podia die momenteel van verschillende regelingen gebruik maken onder worden gebracht. In 2022 zal Fonds Podiumkunsten een nieuwe subsidieregeling publiceren, die per januari 2023 ingaat. Binnen het Fonds wordt nagedacht over een aantal veranderingen in de huidige ondersteuningsstructuur.

De missie van het Fonds blijft onveranderd: *Het Fonds Podiumkunsten draagt bij aan een kwalitatief goed en veelzijdig podiumkunstenaanbod en aan een zo groot mogelijk maatschappelijk bereik daarvan.*

In de aansluiting tussen het aanbod en het publiek spelen de podia een cruciale rol. Aan het bedrag dat het Fonds in het beleidsplan 2021-2024 voor podia heeft gereserveerd zal niet getornd worden, van bezuinigingen is geen sprake. Wel wil het Fonds de manier van ondersteunen van de diverse podia tegen het licht houden en heeft het contouren bepaald waarbinnen de beoogde veranderingen zijn verwerkt. In grote lijnen gaat het om de volgende uitgangspunten:

1. Van meerdere regelingen naar één subsidieregeling voor verschillende soorten podia.
2. Meer aandacht voor het lokale/regionale perspectief.
3. Aandacht voor andere rollen die podia op zich nemen, zoals die van (co)producent en talentontwikkelaar.
4. Geen tekortsubsidies meer, alleen nog lumpsumsubsidies.
5. Toetsen op codes: diversiteit, inclusie en fair practice.

In gesprek

Het gesprek met de deelnemende podia legde de nadruk op de eerste drie bovengenoemde uitgangspunten van de nieuwe regeling.

1

Naar één regeling voor alle podia.

Oftewel: kunnen we alle verschillende podia, met grote en kleine zalen, in de grote steden en in de regio, binnen één regeling beoordelen?

Het is de bedoeling dat de Subsidieregeling Reguliere programmering voor theater- en concertzalen (SRP), Subsidieregeling Kleinschalige en Incidentele Programmering (SKIP) categorie 2 en 3 en de Programmeringsregeling Podium (Kernpodia) worden samengevoegd in de nieuwe regeling. SKIP voor categorie 1-podia blijft wel bestaan.

Het idee hierachter is dat je, juist door appels en peren op een hoop te gooien, meer ruimte geeft aan eigenheid. Door podia niet op voorhand in een specifiek hokje te plaatsen, maar ruimte te bieden voor een eigen verhaal, zou het Fonds juist méér maatwerk kunnen leveren.

In de diverse focusgroepen werd positief gereageerd op dit uitgangspunt. Podia hebben namelijk vaak het gevoel tussen twee regelingen 'in te hangen' en vinden het

prettig wanneer hun eigenheid meer gezien en gewaardeerd wordt. Veelzijdigheid zou het streven moeten zijn.

Er werd gesproken van een 'ecosysteem' waar elk podium onderdeel van is. Zeker in stedelijke gebieden waar meerdere podia gevestigd zijn, sta je als podium niet alleen. Het Fonds zou de podia moeten vragen naar dit ecosysteem en hun rol hierin. Ook zou het Fonds de podia kunnen vragen naar hun DNA. Met andere woorden: beschrijf het hart, de ziel en het hoofd van je organisatie. Op de vraag van Viktorien of alle aanwezigen in staat zijn hun DNA te omschrijven, reageerde het merendeel bevestigend.

Er werden diverse suggesties voor criteria genoemd: zoals het artistieke profiel, het ondernemersprofiel en het maatschappelijk profiel. Ook werd aangegeven dat de set criteria zoals toegepast in de SRP - artistieke positie, publieksfunctie en inbedding - goed werkt. Deze criteria geven de gelegenheid om het specifieke verhaal van elk podium te verbinden aan een uniform beoordelingskader.

Een paar deelnemers aan het gesprek benadrukten dat het Fonds aandacht moet houden voor het specifieke karakter van bepaalde podia. De dynamiek in de popsector is bijvoorbeeld wezenlijk anders dan in andere genres. De regeling moet recht doen aan beide sectoren. Voor de poppodia is het artistieke profiel lastiger te omschrijven dan voor de theaters, betoogde de een: zij programmeren minder vooruit, spelen 'korter op de bal' en zetten steviger in op hun rol als springplank. Het vraagt iets van het Fonds om hun relevantie te snappen en te kunnen beoordelen. 'Ontschotting' zou de poppodia kunnen helpen. Het stellen van een specifiek soort vragen kan deze podia richting geven om hun verhaal goed te verwoorden in een aanvraag. De ander vond het verschil minder groot en niet per definitie vragen om een eigen 'categorie'.

Ook schaalgrootte zou moeten worden meegenomen, net als regionale context: een voorstelling die in Nijmegen nog spannend en experimenteel is, is in Amsterdam soms al oud nieuws. Onderwerpen als diversiteit en inclusie spelen in de regio op een ander niveau als in de Randstad.

'Waardeer podia die risico's durven nemen.', werd gezegd. Een podium dat complexe projecten aanpakt, bijvoorbeeld het actief betrekken van gemeenschappen die nog uit beeld zijn, verdient extra ondersteuning en ruimte om te bouwen aan een nieuw publiek.

Ook zou het, in het kader van inclusie, mooi zijn wanneer podia meer ruimte krijgen voor gratis toegankelijke programmering, om nieuw publiek te trekken.

De vraag wat 'kwaliteit' is, werd tijdens elke sessie gesteld. Het wordt een uitdaging om ieder podium te beoordelen op zijn eigen kracht en krachtenveld. De opvatting dat kwaliteit in het geval van podia schuilt in de kwaliteit van de programmeringsvisie, kon op brede instemming rekenen. Elk podium kan die visie, vanuit het specifieke genre of de specifieke context op een andere manier uitwerken.

Ook werd verbinding gelegd met het programmeren van (rijks)gesubsidieerd aanbod als criterium om kwaliteit te waarderen. Geconcludeerd werd dat dit criterium niet in de hele breedte bij podia toepasbaar is.

De voorwaarde van minimaal 20 procent overheidsgesubsidieerd aanbod, zoals die nu wordt gesteld in de SRP, is bijvoorbeeld niet te hanteren voor poppodia. Dat werd nu 'opgelost' door de poppodia te vragen minimaal 20 procent internationaal aanbod

te programmeren. In lijn met de huidige focus in de Kernpodiumregeling, zou het Fonds kunnen overwegen een instapvoorwaarde te kiezen die samenhangt met de mate waarin Nederlands popaanbod wordt gepresenteerd.

Naar één regeling gaan betekent voor de podia die nu gebruik maken van de SKIP of Kernpodiumregeling: minder administratie. Er werd echter ook enkele belangrijke risico's benoemd. Na een afwijzing voor SRP kón je als podium bijvoorbeeld alsnog een aanvraag doen voor SKIP. Dat kan niet meer als er nog maar één regeling is. Ook de mogelijkheid om nadrukkelijker te sturen op een specifieke werking van de regeling, zoals bij Kernpodia op het programmeren van Nederlands aanbod, zou sneuvelen. Of het nodig is dat het Fonds daarop stuurt is de vraag. Over het algemeen nemen podia immers zelf de verantwoordelijkheid om een podium te bieden aan specifiek soort aanbod, bleek uit de gesprekken.

Meerdere keren werd door de podia een pleidooi gehouden voor een langere subsidieperiode, bij voorkeur vier jaar. Over hoe lang de regeling gaat lopen, is nog geen besluit genomen. In eerste instantie wordt gedacht aan een periode van twee jaar. Dat is lang genoeg om ervaring op te doen en kort genoeg om de regeling ook weer bij te schaven, indien nodig. Zeker omdat we met COVID in afwijkende omstandigheden leven, lijkt dit een passende strategie, al gaan er ook geluiden op voor een 'langere vertrouwensband'. In het gesprek werd aangegeven dat als het Fonds overgaat naar een langere subsidieperiode, het logisch zou zijn om de vierjarige beleidsperiode te hanteren die door zowel de Rijksoverheid als de andere overheden worden gehanteerd.

2.

De verhouding tussen de lokale/regionale opdracht van podia en de landelijke functie.

Bij het Fonds ziet men dat podia zich steeds nadrukkelijker verhouden tot hun lokale context. Dat levert veel op. Daarom stelde het Fonds de podia de vraag: hoe zien jullie jezelf in lokale/regionale context en hoe zouden wij dat uit landsbelang kunnen waarderen?

Uit de gesprekken met de vijf focusgroepen blijkt dat de podia hun eigen demografische positie goed kennen. Ze hebben goed in beeld welk type programmering bezoekers uit de regio of zelfs (inter)nationaal publiek trekt, en waar alleen *locals* op af komen.

Die kennis van de regionale context draagt bij aan een groter publieksbereik. Een aantal instellingen is zoekende: hoe diep moeten we lokaal wortelen om te kunnen overleven en hoe verhouden we ons tot landelijk beleid? Landelijke premières zorgen voor aanzien. Veel programmering met landelijke uitstraling zit echter in de niches, terwijl het publiek uit de regio komt.

Een aantal podia voelt zich onderdeel van een circuit. Ze werken samen en door elk een eigen stukje van het artistieke beleid op te pakken, behouden ze hun identiteit, onderscheiden ze zich binnen de regio en nemen ze ook landelijk een duidelijke positie in.

Zo vormen de vlakkevloertheaters samen een sterk, landelijk netwerk. Dat ze elkaar nodig hebben, zou mee moeten wegen in de beoordeling.

Het Fonds bracht de festivalregeling ter sprake: voor het eerst werd gewerkt met budgetten die over het land werden verdeeld, en gematcht moesten worden door de lokale overheid. Een soortgelijke regeling zou voor de podia ontworpen kunnen worden: zouden gemeentes tot meer steun bereid zijn, wanneer een podium ook steun krijgt van het fonds? Deze gedachte werd omarmd, vanwege de kwaliteitsstempel die hiervan uitgaat. Podia zijn voor de exploitatie in grote mate afhankelijk van de financiële bijdrage van de gemeente. In dat kader worden door podia wel enkele risico's geschetst. Veel gemeentes zetten via cultuurnota's in op lokaal aanbod en sturen steeds meer op de maatschappelijk economische waarde van culturele programmering. Niet zelden staat de gemeentelijke begroting onder druk vanwege lokale opdrachten die er liggen in bijvoorbeeld het sociale domein. De podia gaven aan het wenselijk te vinden dat het Fonds het belang inziet van lokale programmering, omdat podia hiermee ook aan publieksopbouw doen. Het Fonds zou gemeentes en/of provincies actief kunnen stimuleren tot meefinancieren van inhoudelijke ambities, door het belang van het podium te onderstrepen.

Uit het gesprek bleek dat financiële matching zoals toegepast in de meerjarige festivalregeling, waarbij het Fonds niet méér bijdraagt dan de andere overheden gezamenlijk, kan niet zomaar worden ingepast in een regeling voor podia. Er ligt van oudsher een gemeentelijke verantwoordelijkheid om podia te ondersteunen. Dat maakt het moeilijker om matchingseisen te stellen. Onder de podia werd wel gesuggereerd om te onderzoeken of matching toepasbaar is als het Fonds, naast een bijdrage aan de programmering, ondersteuning zou bieden aan regionale samenwerkingen tussen podia, talentontwikkeling en het (co)produceren van specifiek aanbod.

Talentontwikkeling is volgens de deelnemers een toverwoord om gemeentes over de streep te trekken. Aansluiten bij specifieke kenmerken en bijzondere verhalen die horen bij de lokale context, is een manier om cultuur een bredere rol te geven.

Ook werd gesproken over de scheiding tussen exploitatie en inhoud. De steun vanuit het fonds is bedoeld voor inhoud. Dat exploitatie en inhoud niet los van elkaar gezien kan worden, en een goede exploitatie noodzakelijk is om de inhoud te kunnen brengen, begrijpt het fonds. Toch ligt de opdracht van het Fonds bij de ondersteuning van artistieke ambities en het verbinden van aanbod aan het publiek. Zo blijft de rol van een landelijk Fonds op het gebied van verbetering van de verbinding tussen aanbod en afname helder.

3

Andere rollen en functies van podia.

Tenslotte werden de verschillende rollen besproken die podia vervullen. Podia doen immers meer dan programmeren en presenteren. In een nieuwe subsidieregeling zou meer aandacht kunnen zijn voor deze rollen, wanneer hiervoor extra middelen beschikbaar zijn. Zonder extra geld zal de focus blijven liggen op het verlenen van

een programmeringsbijdrage. Over welke rollen, die landelijke ondersteuning verdienen, praten we precies?

Meerdere aanwezigen gaven aan steeds meer buiten de muren van hun eigen podium te treden en op andere plekken te programmeren. Van De Vorstin in Hilversum tot Doornroosje in Nijmegen: de podiumprogrammeurs voelen zich steeds meer 'programmeurs van de stad'. Programmeurs worden programmamakers, podia steeds meer coproductent.

Podia en gezelschappen werken al veel samen om in de regio impact te maken, zo blijkt uit de gesprekken. Van beide kanten wordt er geïnvesteerd in een diepere, langere onderlinge relatie, maar dit vertaalt zich nog niet altijd in publieksbereik. De ambities zijn er, maar het ontbreekt soms aan mensen en middelen. Fonds Podiumkunsten zou hier een impuls aan kunnen geven. Dat geldt ook voor het bouwen van duurzame inhoudelijke relaties van theaters met producenten waarin bijvoorbeeld samen wordt opgetrokken in het creëren van passend aanbod en het werven van een publiek daarvoor.

Een aantal podia gaf aan meer steun te willen op het gebied van publieksbenadering. Sommige voorstellingen spelen kort op één plek, terwijl er meer tijd nodig is om te landen en mond-tot-mond-reclame zijn werk te laten doen. Zeker wanneer het gaat over co-creatie en participatie, is er meer tijd nodig om de verbinding met het publiek te maken. Opbouwen en investeren zijn de kernwoorden. Sommige podia uitten de wens publiek vaker te betrekken bij het programmeren.

Ook hebben de podia volgens de aanwezigen een rol in maatschappelijke duiding. Zo maken ze impact via context-programmering (nagesprek) maar ook via kranten, scholen en andere programmering (Brainwash).

Het versterken van de relaties met makers werd ook gezien als een functie van podia. In dat kader werd de 2P-regeling genoemd. Deze regeling biedt ruimte voor samenwerkingen met gezelschappen en ensembles, en heeft bij meerdere podia in de focusgroepen veel moois opgeleverd. De poppodia waren echter kritisch op de toepasbaarheid van de regeling in hun sector. Een nieuwe regeling zou volgens hen meer ruimte moeten bieden aan multidisciplinaire producties, die niet zo makkelijk in een hokje te plaatsen zijn. Dit is belangrijk, zeker voor het aantrekken en stimuleren van jonge makers, iets wat bij veel van de deelnemers op het verlanglijstje staat. Talentontwikkeling werd tot slot vaak genoemd, als belangrijke rol van podia. Hoe zorgen podia ervoor dat de makers van de toekomst zich blijven ontwikkelen? Vooral de poppodia zouden hier een extra slag kunnen slaan en méér kunnen doen dan jonge muzikanten het podium geven. Voor echte begeleiding is vaak te weinig ruimte, aldus de aanwezigen.

Na twee uur werden de sessies afgerond. Fonds Podiumkunsten bedankte alle deelnemers voor hun waardevolle inbreng.